

Institutioneel Vertrouwen door de sociale klasse van Nederlanders

Master thesis in Sociologie – Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Naam: Floris Bel
studentnummer: 550682
Datum: 17-06-22
Supervisor: Dr. Jennifer Holland
Second reader: Dr. Sjaak Braster
Aantal woorden: 9648

Abstract

Op basis van meerdere lineaire regressie analyses en moderatie analyses van de European Social Survey, Round 9 (2018) is het concept Institutioneel vertrouwen en de relatie tot sociale klasse op meerdere manieren getoetst. De moderatie analyse is gefocust op hoe leeftijd en hoofdactiviteit een rol spelen in de relatie tussen sociale klasse en Institutioneel vertrouwen. Aan de hand van drie modellen zijn de resultaten geanalyseerd. Model 1 behandelt het directe lineaire verband tussen sociale klasse en Institutioneel vertrouwen. Model 2 focust zich vooral op leeftijd en hoe dit in verhouding staat tot Institutioneel vertrouwen. Model 3 behandelt de moderatie analyse voor elk soort kapitaal dat zich begeeft binnen sociale klasse. Dit zijn Cultureel, Sociaal en Economisch kapitaal. Aan de hand van deze modellen is te concluderen dat in deze studie er voor verschillende leeftijdsgroepen een verband is tussen leeftijd en hoofdactiviteit en Institutioneel vertrouwen, dit komt voort uit Model 2. Model 3 concludeert dat er alleen moderatie plaats vindt voor een paar selecte leeftijdsgroepen. Deze groepen zijn allemaal ouder dan 25 jaar werkend of niet werkend. Moderatie vindt dan ook alleen plaats in sociale klasse: economisch kapitaal en sociaal kapitaal (Social Activity). Door deze resultaten kan de hoofdvraag ten dele worden bevestigd.

Keywords: *Cultureel kapitaal; economisch kapitaal; institutioneel vertrouwen; leeftijd; sociaal kapitaal; Sociale klasse.*

Voorwoord

Na maanden werk is het dan eindelijk zover, de afronding van de Master thesis is aangebroken en de zomer staat voor de deur. Het schrijven van de Master thesis was een complex en uitdagend traject waarbij alle capaciteiten van mij werden gevraagd om deze thesis te voltooien. Naarmate verder vorderend in het traject ben ik de artikelen die ik heb bestudeerd steeds meer gaan waarderen. De stof die nu gebruikt werd, kwam steeds meer tot leven. De thesis groeide en het werd steeds complexer om te zoeken naar antwoorden. Deze uitdagingen hebben ervoor gezorgd dat ik deze Master thesis met trots kan presenteren.

Dit masterscriptie onderzoek is onderdeel van het afstuderen van de full time studie Sociologie. In het specifiek Master traject Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid op de Erasmus Universiteit Rotterdam. In dit voorwoord wil ik mijn dank uitspreken aan **Dr. Jennifer Holland**, eerste scriptie begeleider. Zonder deze begeleiding was het uitvoeren en analyseren binnen deze scriptie niet tot deze manier tot stand gekomen. Vanaf de eerste oriënterende gesprekken tot aan de concluderende besprekingen aan het einde van dit traject is er nooit een dag geweest dat ik als student mijn vraag niet kon stellen. Veel dank hiervoor en ook dank voor de laatste feedback momenten in het afronden van deze scriptie. Ook wil ik mijn dank uitspreken aan mijn tweede begeleider **Dr. Sjaak Braster**. De feedback vooral in het begin fase van het onderzoek heeft geholpen de grote lijnen in te zien en strak de basis te leggen voor verdere ontwikkelingen binnen dit traject.

1. Inleiding

Vertrouwen in de overheid is tot een dieptepunt gedaald (Visser, 2021). Dit was de grote krantenkop die op één november 2021 in de Trouw te lezen was. In de periode van maart 2020 toen de corona pandemie uitbrak vertrouwde nog 69 procent op de landelijke overheid. In de periode die hierop volgde, is dit gezakt naar 29 procent (Visser, 2021). De cijfers komen uit het rapport van Engbersen et al. (2021) die onderzocht hebben hoe de pandemie in verschillende grote steden in Nederland het vertrouwen in de overheid heeft beïnvloed. Het vertrouwen in de landelijke en lokale overheid heeft in de pandemie een flinke daling gekend. De daling is vooral te zien in het vertrouwen in de landelijke politiek. Dit terwijl in tijden van nood het vertrouwen in de overheid van essentieel belang is om een virus als Covid-19 tegen te gaan (Engbersen et al., 2021). Het vervolgonderzoek van Krouwel et al. (2021) laat ook zien dat lager opgeleiden, ouderen en niet-stemmers een laag niveau van vertrouwen hebben in de complete overheid. Het huidige beleid van de overheid en de extreme toename van steeds grotere *‘Wicked Problems’* zorgt voor een verschillend niveau van vertrouwen onder de bevolking van een overheid gestuurd land (Song, & Lee, 2015).

Vanuit het vervolgonderzoek van Krouwel et al. (2021) is te zien dat verschillende verklaringen gelden voor het niveau van vertrouwen. Leeftijd, achtergrond, werk of studie zijn verschillende factoren die meespelen in het verklaren. Snel et al. (2022) heeft hier ook onderzoek naar gedaan en verklaart dat de sociale economische status een grondlegger is voor het niveau van vertrouwen. Kijkend naar Krouwel et al. (2021) en Snel et al. (2022) zijn sociale klasse en leeftijd factoren die meespelen in het bepalen van het niveau van institutioneel vertrouwen. Verschillende leeftijdsklasse zullen dus worden bekeken, maar in het specifiek zal gefocust worden op jongeren van 18 tot 25 jaar. Dit omdat deze leeftijdsgroep in een zogeheten transitieperiode zitten (Hartmann, & Swartz, 2006). Hierbij ontwikkelt men zich in een korte tijd veel eigenschappen. Ook wordt in deze periode veel keuzes gemaakt die van invloed zijn op de lange termijn gevolgen voor deze groep, denk hierbij aan studie, werk of huishoudelijk netwerk. De activiteiten waar deze leeftijdsgroep zich mee bezighoudt, is dus ook bepalend als factor voor hoe men in het leven staat. Het is immers hun hoofdactiviteit. De vraag of deze variabelen (leeftijd en hoofdactiviteit) kunnen modereren op het verband tussen sociale klasse en het niveau van institutioneel vertrouwen zal centraal staan in deze scriptie.

De data die wordt bekeken zal gehaald worden uit de European Social Survey. In het specifiek zal worden ingegaan op één van de Rondes van de afgenomen European Social Survey, ronde 9. De resultaten opgenomen van vóór de pandemie laten zien dat vooral noordelijke landen sterk vertrouwen hebben in hun overheid en de legitimiteit hiervan, ook is opvallend dat in dit onderzoek de zuidelijke landen een lagere score hebben in het vertrouwen in de overheid. In dit onderzoek is Nederland een deelnemer die zich centraliseert op de schaal van vertrouwen (Jackson et al., 2011). Dit onderzoek laat zien dat de ESS data toereikend is om onderzoeksvragen over institutioneel vertrouwen, leeftijd en sociale klasse te kunnen beantwoorden.

2. Probleemstelling

De Topline Results van Jackson et al. (2011) laten zien dat vertrouwen een onderwerp is met vele definities. Hierbij is de probleemstelling van Jackson et al. (2011) vooral gefocust op vertrouwen en legitimiteit. De huidige ontwikkelingen in de maatschappij laten zien dat er verandering is geweest in het vertrouwen op de overheid vooral in negatieve zin (Engbersen et al., 2021). Aan de hand van al deze veranderingen en onderzoeken die zijn gedaan naar het concept vertrouwen kan men de vragen stellen of het huidige niveau van vertrouwen nog wel inhaakt op de eerder afgenomen studies zoals die van Jackson et al. (2011). Hebben de Nederlanders hierbij nog steeds vertrouwen in de overheid, of heeft overheidsreguleringen in de laatste periode een deuk geslagen in het vertrouwen dat men in de overheid had. Structurele elementen zoals economie en sociale klasse worden vaak gezien als factoren die vertrouwen in een overheid determineren. Dit ook in het onderzoek van Slomczynski en Janicka (2009). Hierbij zie je dat structurele elementen zoals economie en de sociale positie belangrijke factoren zijn voor het voorspellen van vertrouwen. Dit is dus vergelijkbaar met de eerder genoemde onderzoeken van Krouwel et al. (2021) en Snel et al. (2021).

De complexiteit van het concept vertrouwen zorgt ervoor dat ingaande op de gehele bevolking het niet haalbaar is om de complete beweegredenen van het vertrouwen vast te leggen. Dit blijkt uit verschillende vervolgonderzoeken van de ESS. Het onderzoek van Almeida, Machado en Costa (2006) laat zien dat sociale klasse en andere kapitalen (economisch en cultureel) een sterke factor kunnen zijn die van invloed is op het vertrouwen van mensen. Ze leggen hierbij uit dat generatie gender en andere demografische kenmerken ieder zijn invloed hebben op het niveau van vertrouwen. Oftewel vertrouwen wordt door veel verschillende factoren in het leven beïnvloed. Voor verschillende individuen zijn dus verschillende oorzaken te vinden waarom men vertrouwen heeft in de overheid. Denk hierbij aan de overgang van studie naar baan of van baan naar pensioen. Verschillende levensfasen en ervaringen geven zo dus ieder hun eigen betekenis aan het vormen van vertrouwen. Naarmate men ouder wordt, vergaart men ook meerdere soorten kapitaal. Indien soorten kapitaal toeneemt of afneemt staat dit ook in relatie tot het niveau van vertrouwen in de overheid. Quintelier (2007) heeft hierbij onderzoek gedaan wat het verschil is tussen jong en oud in participatie in de politiek. In dit onderzoek zijn verschillende verklaringen te vinden voor beweegredenen van jongeren en ouderen aangaande interactie met de politiek. Jongeren hebben hierbij duidelijk een gelimiteerde interactie. Om dus het huidige niveau van vertrouwen goed te kunnen afbakenen tot een specifieke groep zal in dit onderzoek rekening gehouden worden met jongeren. In het specifiek dus de jongeren zoals eerder genoemd in Hartmann en Swartz (2006). Een leeftijdsgroep tot 25 jaar die in de transitie periode naar volwassenheid begeeft. Hierop aansluitend legt Weiland (1993) uit dat jongeren in een periode van hun leven komen waarbij de transitie plaatsvindt naar volwassenheid. Veel verschillende keuzes worden gemaakt in een beperkte tijdspannen. Deze leeftijdsgroep heeft dan ook verschillende activiteiten waar zij zich mee bezighouden. Ook zullen zij beschikken over steeds een andere hoeveelheid kapitaal. Deze leeftijdsgroep kan al fulltime aan het werk zijn, nog studeren of in een hele andere positie zitten dan een leeftijdsgenoot (Hartmann, & Swartz,

2006). Het doel van het onderzoek is dus focussen op het complexe vraagstuk vertrouwen in de overheid, ook wel institutioneel vertrouwen, onder de leeftijdsgroep tot 25 jaar. Hierbij ook gelet op de hoofdactiviteit van de leeftijdsgroep zoals eerder beschreven volgens Hartmann en Swartz (2006). Wat dit scriptie onderzoek dus gaat toevoegen is hoe vertrouwen wordt beïnvloed door verschillende soorten kapitaal, leeftijd en hoofdactiviteit.

Het onderzoek van Krouwel et al. (2021) laat zien dat institutioneel vertrouwen nodig is om een land goed te kunnen besturen en de bevolking de regels van de overheid te laten volgen. Dit omdat de bevolking dus vertrouwen heeft op de doelstellingen van de overheid. Het vertrouwen in de overheid (institutioneel vertrouwen) verklaart aan de hand van sociale klasse van jongeren gecombineerd met hun hoofdactiviteit als achterliggende beweegredenen, vertaalt zich in de volgende onderzoeksvraag:

'In hoeverre hangt institutioneel vertrouwen in de overheid samen met de sociale klasse, en leeftijd en hoofdactiviteit van jongeren in Nederland?'

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zullen verschillende hypothesen getest moeten worden. De hypothesen zijn gebaseerd op het conceptueel model zoals in fig. 1 is getoond. De hypothesen zullen in het theoretisch kader worden gepresenteerd in deze scriptie. De verschillende hypothesen en literatuur zullen gezamenlijk een compleet beeld kunnen geven van het hoofdverband. De verschillende relaties en de modererende factoren in deze relatie zullen onderbouwt worden door de literatuur in het theoretisch kader. Aan de hand van deze hypothesen kunnen er verschillende conclusies getrokken worden aan de hand van de analyses uit de data van de ESS.

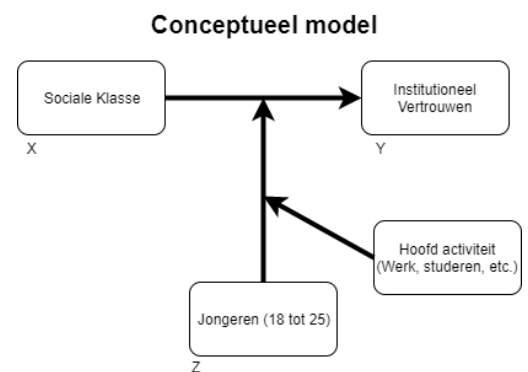

Fig. 1 conceptueel model

3. Wetenschappelijke en Maatschappelijke relevantie

Literatuur laat nu zien dat vertrouwen een concept is dat moeilijk meetbaar is. Er is een groeiende vraag en een groeiend aanbod van vertrouwen gerelateerde informatie. Verschillende sectoren in de overheid en instituten hebben aandacht voor vertrouwen. Vaak wordt dit stuk vertrouwen ook opgenomen in hun eigen strategieën. Dit wordt bewezen door de toenemende hoeveelheid aan polls en populariteitstesten (Bouckaert et al., 2004). Vertrouwen is dus iets waar een samenleving op bouwt. Kijkend vanuit een maatschappelijk oogpunt is het belangrijk om het vertrouwensniveau van jongeren in kaart te brengen. Wat dus praktisch relevant is aan deze informatie is dat er verschillende conclusies getrokken kunnen worden over het huidige vertrouwensniveau. Men kan hieraan dus testen of bepaalde onderdelen van regeringsbesluiten of acties van instituten het gewenste effect hebben op het vertrouwensniveau. Dit is in de huidige periode erg relevant. De historische lage opkomst in de gemeenteraadsverkiezing is hier een voorbeeld van. Dit omdat de hoofdreden van de weinig stemmen werd gekoppeld aan de mindering van het vertrouwen in de overheid.

De wetenschappelijke bijdrage van dit onderzoek zal inzichten bieden in nog weinig onderzochte veranderingen voor institutioneel vertrouwen in de overheid onder jongeren. Door een onduidelijke operationele definitie van vertrouwen en een tekort aan cross-cultureel onderzoek in verschillende landen is het lastig om vertrouwensniveau te vergelijken (Shockley et al., 2015). Met deze scriptie wil ik een bijdrage leveren aan wetenschappelijk onderzoek gebaseerd op sociale klasse als bouwstenen voor institutioneel vertrouwen, gefocust op de Nederlandse context. Dit zodat voor Nederlandse context een bijdrage geleverd kan worden aan de interdisciplinaire perspectieven op vertrouwen.

4. Theoretisch kader

In dit deel van het scriptie voorstel zal ingegaan worden op de gevonden resultaten van de literatuur studie. Door verschillende theorieën en verklarende onderzoeken te lezen zijn er verschillende mechanismen meegenomen om de variabelen van deze scriptie eenduidig te maken. De variabelen die worden behandeld zijn: institutioneel vertrouwen, sociale klasse en doelgroep jongeren. Verschillende verklaringen zijn in dit stuk opgenomen.

4.1 Institutioneel vertrouwen

Zoals Bornstein en Tomkins (2015) in hun boek beschrijven is institutioneel vertrouwen een onderdeel van de samenleving dat onmisbaar is. Het is een proces dat interacteert met het vertrouwen van een individu. Omdat instituties als het ware voortkomen uit verschillende individuen kan je dus individueel en institutioneel vertrouwen niet los zien van elkaar. Omdat vertrouwen iets is wat niet geduid kan worden door één enkele factor moet er dus gekeken worden naar wat de basis vormt voor vertrouwen van instituten. Schoorman, Wood en Breuer (2015) schrijven hierbij dat aansluitend op Bornstein en Tomkins (2015) dat vertrouwen te maken heeft met het durven van kwetsbaar zijn naar anderen. In het specifiek institutioneel vertrouwen is dit het kwetsbaar durven opstellen tegenover instituties. Binnen institutioneel vertrouwen geeft men zich dus over aan de institutie waarbij men het vertrouwen neerlegt. In deze scriptie wordt op vertrouwen in de overheid gemeten. Volgens Bornstein en Tomkins (2015) komen mensen altijd in hun leven in contact met een onderdeel van de overheid. Indien het niet met een agentschap van de regering is, heeft men altijd wel op bepaalde hoogte met een wettelijke actor contact gehad. Bijna iedereen staat dus sterk in contact met een bepaalde vorm van een institutie. Een institutie bestaat hierdoor dus ook niet alleen iets uit wat de overheid voorschrijft. Onderdelen van instituties zijn dus niet alleen regering agentschappen maar bestaan ook uit kerken, scholen, media en wetenschappers. Deze vormen worden als quasi-publieke agentschappen gezien Bornstein en Tomkins (2015). Om een duidelijke afbakening te maken voor deze scriptie zal er, omdat er gefocust wordt op vertrouwen in de overheid onder jongeren, alleen op gouvernementele of wetsonderdelen gefocust worden. Voorbeelden hiervan zijn politie, gerechtshof, politiek, etc.

Vertrouwen is niet uit een te zetten in één enkele definitie. Er zijn meerdere disciplines in vertrouwen die moeten worden begrepen. Waarbij sommige onderzoekers vooral focussen op sociaal vertrouwen is dus ook institutioneel vertrouwen zoals Bornstein en Tomkins (2015) beschrijven van belang. Bij het definiëren van Institutioneel vertrouwen hebben Newton en Norris (2000) geacteerd op de erosie van het vertrouwen in instituties. De auteurs beschrijven drie verklaringen die weergeven waarom en hoe mensen vertrouwen. Hierbij wordt vooral ingegaan op hoe het verlies van publiekelijk vertrouwen op centrale instituties en democratie kan worden verklaard. Deze drie verklaringen die aangehaald worden zijn van belang voor deze scriptie omdat dit diepte kan geven aan waarom jongeren meer of minder vertrouwen hebben in instituties. Sociale psychologische factoren zijn volgens Newton en Norris (2000) de eerste verklaring. Hierbij wordt er van uit gegaan dat mensen die een hoger niveau

hebben van vertrouwen ook automatisch een hoger niveau hebben in intentioneel vertrouwen. Hierbij zouden cynische individuen een slechte score halen op vertrouwen. Het sociale psychologische gaat dus uit van individuele kenmerken die vertrouwensniveaus van individuen verklaren. De tweede verklaring die wordt aangereikt door Newton en Norris (2000) is de sociale en culturele verklaring. De sociale en culturele verklaring blijft niet bij het individuele karaktereigenschappen maar boekt zijn succes in het benaderen van leefstijlen en ervaringen. De situatie maakt hierbij de persoon. Indien een persoon hoger onderwijs heeft gevolgd of meedoet aan een actieve community zal deze persoon vanwege zijn ervaringen een hoger niveau van vertrouwen hebben. Dankzij het creëren van banden en ervaringen tussen mensen stijgt het niveau van vertrouwen. Door deze samenwerking en wederkerigheid leggen personen hun vertrouwen sneller in de handen van gelijkgestemden. De laatste verklaring sluit sterk aan op eerder genoemde definities van Bornstein en Tomkins (2015) en Schoorman, Wood en Breuer (2015). Deze verklaring gaat direct in op het presteren van instituties. Het presteren van de overheid en instituties heeft direct impact op het vertrouwensniveau van de bevolking. Indien instituties wanbeleid of slechte prestaties leveren zal het vertrouwen automatisch lager zijn. Institutioneel vertrouwen kan dus ook omgekeerd, indien gemeten, een indicator zijn van hoe goed de instituties van het land presteren.

Deze verklaringen verschillen in het vormen van institutioneel vertrouwen en vertrouwen in de overheid. Interessant hierbij is dat de verklaringen niet los van elkaar gezien hoeven te worden maar ook complimentierend aan elkaar kunnen zijn (Newton & Norris, 2000). Doordat de aspecten uit de drie verklaringen om vertrouwen te definiëren ook complimentierend werken, zal in de verzameling van de data gefocust zijn op aspecten uit alle drie. Dit omdat voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag slechts één verklaring niet toereikend genoeg zal zijn om de juiste conclusies te kunnen trekken. Dit is dan ook een mogelijke implicatie voor het onderzoek. Omdat vertrouwen niet eenduidig meetbaar is, zal dit betekenen dat er niet één zaligmakend antwoord zal volgen op de onderzoeksvraag. Belang hierbij is dus om institutioneel vertrouwen zo scherp mogelijk uiteen te zetten bij de operationalisering in combinatie met de ESS data.

4.2 Sociale Klasse

Bourdieu (1986) beschrijft dat verschillende vormen van kapitaal de sociale wereld vormen. Deze sociale wereld bestaat uit voortdurende interacties tussen verschillende systemen. Deze interacties in verschillende systemen vertalen zich in het stuk van Bourdieu (1986) naar drie verschillende soorten kapitaal. Deze soorten kapitaal bestaan uit economisch kapitaal, cultureel kapitaal en sociaal kapitaal. Economisch kapitaal kan gezien worden als de directe vertaling van geld in de samenleving. Economisch kapitaal bestaat uit inkomen en bezittingen van een individu. Cultureel kapitaal staat voor de kennis en de vaardigheden die een individu heeft geïnternaliseerd. Sociaal kapitaal staat voor de verbindingen die een individu heeft met zijn netwerken en omgeving. Indien een individu hoog scoort op alle drie de kapitalen zal deze dus hoger in de sociale ladder staan.

Granovetter et al. (2019) verklaren dat deze drie soorten kapitaal de fundamentele waarde van de sociale wereld vormen. Omdat sociale klasse gemeten wordt in deze scriptie is het belangrijk om deze drie soorten kapitaal zoals beschreven door Bourdieu (1986) op te nemen. Een duidelijke onderzoek dat gebruik maakt van deze vormen van kapitaal is het onderzoek van Custers en Engbersen (2020). In dit onderzoek benaderen zij verschillende Rotterdamse wijken aan de hand van de Bordieusiaanse latente-klassenanalyse (BLKA). Het verschil is dat bij een normale latente klasse analyse vaak alleen gebruik wordt gemaakt van de economische middelen die een bevolkingsgroep tot zijn beschikking heeft. Deze benadering gevormd door de verschillende vormen van kapitaal let dus niet alleen op economische kapitaal maar neemt ook de andere vormen van kapitaal mee in de manier van analyseren. Gelet op deze scriptie is het van belang dus om voor de analyse onder jongeren ook te letten op de verschillende soorten kapitaal. De analyse van Custers en Engbersen (2020) laat zien dat indien men kijkt naar één soort van kapitaal er een vertekend beeld kan worden neergezet. Indien alle onderdelen van kapitaal in acht worden genomen kan sociale klasse worden geïdentificeerd. Het BLKA systeem zoals gebruikt in Custers en Engbersen (2020) geeft deze klassen als ideaaltypes weer. Deze ideaaltypes zijn gebaseerd op een klassenportfolio die is opgesteld vanuit de eerder genoemde soorten kapitaal. Aan de hand van een dataset kunnen hierop verschillende klasse gebaseerd worden. Custers en Engbersen (2020) hebben bij de dataset die gebruikt werd zeven klassen opgenomen. Voor de sociale klasse van een specifieke leeftijdsgroep van 18 tot 25 jaar, zoals in deze scriptie, zal aan de hand van de beschikbare data uit de ESS bepaald worden hoeveel klassen hier getypeerd kunnen worden. Deze ideaaltypes kunnen zo weer gebruikt worden als indicator voor het opstellen van klassenstructuren. Gebruikmakend van deze vormen van kapitaal kan dus ook in deze scriptie verschillende sociale klasse uiteen worden gezet onder jongeren. Hierbij lattend op de drie vormen van kapitaal: economisch, sociaal en cultureel.

4.3 Sociale klasse, Institutioneel vertrouwen, leeftijd en hoofdactiviteit

Het conceptueel model (zie fig. 2) van de interactie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen toont dat er een bepaalde relatie is tussen de variabelen. Hierbij aansluitend is hypothese set 1 bedacht:

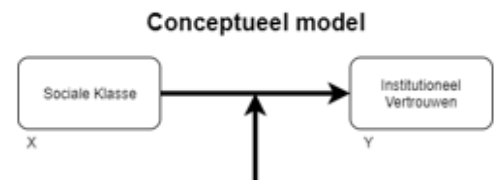

Fig. 2 conceptueel model hypothese set 1

H0 Sociale klasse heeft geen invloed op het institutioneel vertrouwen.

H1 Sociale klasse heeft invloed op het institutioneel vertrouwen.

Om de hypothese set 1 uit te kunnen werken wordt eerst naar het lineair verband gekeken tussen Sociale klasse en Institutioneel vertrouwen. Krouwel et al. (2021) heeft laten zien dat in een periode van onvoorspelbaarheid en noodsituaties vertrouwen in de overheid een belangrijk startpunt is om zo overzicht te kunnen creëren en als land bijvoorbeeld de Corona Pandemie te kunnen overleven. Aansluitend hierop hebben eerder genoemde Newton en Norris (2000) zich gebogen over het vraagstuk van afnemende vertrouwen in de overheid en zijn mogelijke verklaringen. Hierin beschrijven de auteurs dat vertrouwen volgens meerdere onderzoeken aan het afnemen is. Lewis en Weigert (1985) laten zien dat vertrouwen als sociologisch concept gezien moet worden. In dit vroege stadium van het exploreren van vertrouwen wordt al snel gezien dat er achter het vertrouwen van een individu een groter sociologisch concept schuilt. In plaats van het vertrouwen schalen onder individuele kenmerken wordt vertrouwen door Lewis en Weigert (1985) verklaard als een systematisch en sociologisch systeem. Vanuit het sociologische standpunt is vertrouwen voortkomend uit dagelijkse activiteiten, groepen en onderdelen uit de omgeving waar iemand zich in bevindt. De sociale banden die iemand heeft laat dus kenmerken wat voor niveau van vertrouwen iemand heeft.

Volgend op het concept dat vertrouwen voortkomen uit een sociologisch systeem is in meerdere onderzoeken terug te vinden. Hierbij laat Bijvoorbeeld Kim et al. (2022) in een recent onderzoek dezelfde nog steeds relevante gedachte zien in het onderzoek dat de auteurs hebben afgenomen onder een onderzoekspopulatie van 560.000 personen. Vertrouwen wordt hier beschreven als iets wat moet worden gezien als de sociale-band die de samenleving draaiende houdt. De academische consensus toont hierbij dat mensen uit lagere klasse en/of uit ongelijke landen vaak een lager vertrouwen hebben in hun sociaal vertrouwen maar ook in hun institutioneel vertrouwen.

Hypothese set 2 (zie fig. 3) focust zich hierbij op de relatie tussen de modererende en de onafhankelijke variabele. Oftewel het effect dat deze heeft op institutioneel vertrouwen. Hypothese set 2:

H0 Er is geen interactie tussen institutioneel vertrouwen en leeftijd gekoppeld aan hun hoofdactiviteit.

H1 Er is interactie tussen institutioneel vertrouwen en leeftijd gekoppeld aan hun hoofdactiviteit.

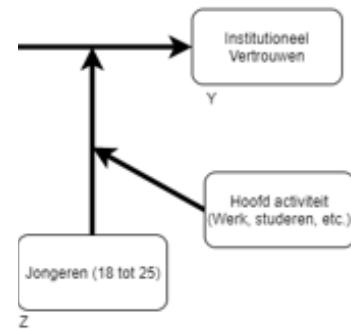

Fig. 3 conceptueel model hypothese set 3

Zoals eerder besproken aan de hand van Arnett (2001) en Hartman en Swartz (2006) heeft leeftijd en de activiteiten die hierbij horen een bepaalde invloed op de keuzes die jongeren maken. De interactie tussen sociale klasse en leeftijd zal dus een effect kunnen hebben op institutioneel vertrouwen. Mits deze interactie natuurlijk significant blijkt te zijn. Uitgaande van de eerdere genoemde theorieën van Arnett (2001) en Hartman en Swartz (2006) zijn de keuze en de hoofdactiviteiten die bepaalde leeftijdsgroepen maken voor zichzelf van invloed op het dagelijks leven. Indien een persoon studeert, kan deze beschikken over minder economische middelen maar wel meer tijd kunnen steken in het sterken van sociale banden. Torney-Putra et al. (2004) gaat hier ook al deels op in en verklaart dat jongeren andere eisen stellen aan hun funderingen voor vertrouwen en politiek vertrouwen. Al deze veranderingen naarmate iemand ouder wordt zal dus van invloed zijn op de sociale klasse waar iemand zich in begeeft. De verschillende soorten kapitaal waar iemand over beschikt zullen in deze periode dus verschillen van elkaar. Dat dit interacterende effect van invloed zal zijn op institutioneel vertrouwen zal dus aan de hand van deze hypothese set onderzocht worden. Vooral leeftijd en het effect op institutioneel vertrouwen zal centraal staan in hypothese set 2. Het vervolg van interacterende effecten zal zich vooral voordoen in hypothese set 3.

Hypothese set 3 (zie fig. 4) zal vooral inspelen op de modererende rol van leeftijd en de hoofdactiviteiten van jongeren. Hypothese set 3 bevat dan ook de volgende hypothese:

H0 Leeftijd en hoofdactiviteit hebben geen invloed op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen.

H1 Leeftijd en hoofdactiviteit hebben invloed op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen.

De algemene gedachte dat dus het vertrouwensniveau in instituties wordt bepaald door sociale actoren in de achtergrond van een individu is al veelal onderzocht.

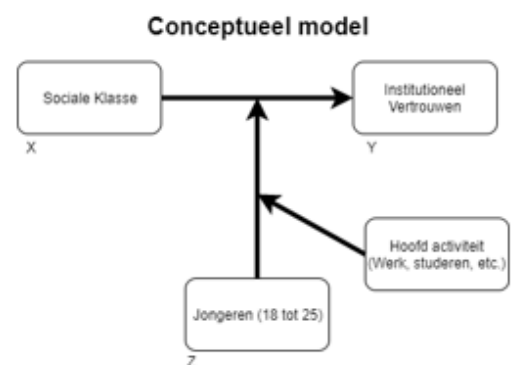

Fig. 4 conceptueel model hypothese set 2

Voorbeeld van een studie die zich heeft gefocust op vertrouwen onder jongeren is de studie van Torney-putra et al. (2004). Deze studie heeft zich gefocust op adolescenten en hun vertrouwen op en in de politiek. Hierbij geven de auteurs aan dat in een periode van adolescentie men verschillende funderingen legt voor politiek vertrouwen. Niet alleen de fundering voor vertrouwen in de politiek wordt gelegd, maar ook andere funderingen. Weiland (1993) sluit hierop aan met zijn uiteenzetting van de “*Life-span theory*” van Erik Erikson. In de periode van adolescentie vormt men verschillende basissen die voortkomen uit sociale contacten en ervaringen die mensen opdoen. In de periode waarbij men volwassen wordt, is dit een periode waarbij men erg belangrijke beslissingen moet nemen in een korte tijd. Deze keuzes die hier gemaakt worden zijn van invloed op de rest van het leven van het individu. Hierdoor is het belangrijk om te kijken naar het niveau van vertrouwen van deze jong adolescenten in deze scriptie. De uiteindelijke toekomst voor een land of groep wordt immers bepaald door de keuzes van deze groep jongeren.

Om de relatie tussen sociale klasse en dat van vertrouwen te achterhalen zal dit in de transitie periode van jongeren vergeleken worden onder elkaar. De jongeren bevinden zich ieder in andere levensfasen hoewel deze personen dezelfde leeftijd kunnen hebben. Dit is dan ook meteen het interessante aan de variabele jongeren. Niet alleen de leeftijd zal van interacterende invloed zijn op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen maar ook de hoofdactiviteit van een individu. Het belang om dus te kijken naar wat jongeren doen is een essentieel onderdeel van de scriptie. Dit kan namelijk inzicht geven in hoe het vertrouwensniveau tot stand komt. Arnett (2001) ziet dit ook en kijkt naar hoe drie verschillende leeftijdsgroepen kijken naar de transitie naar volwassenheid. Hierbij zijn de meningen over volwassen worden redelijk gelijk te trekken. Alleen is er in de jongste leeftijdsklasse veel meer belang bij individuele factoren. In de oudere groep die in het onderzoek volgt, komen deze individuele factoren wat sterker overeen omdat men in deze leeftijdscategorie veelal een baan met inkomen, huis en/of kinderen heeft. Onderzoek van Hartmann en Swartz (2006) gaat verder in op wat er gebeurt in de transitie periode van jongvolwassenen. In de periode ervaart men de transitie als dynamisch, multidimensionaal proces waarbij men andere sociale rollen en persoonlijke karakteristieken ontwikkeld. Dit proces is voor iedereen anders en is ook niet gekoppeld aan een specifieke leeftijd. Dus het belang van wat jongeren doen als hoofdactiviteit zal dus zeker van invloed zijn op het niveau van vertrouwen en is daarom niet uit te sluiten in het moderatiemodel van dit scriptie onderzoek.

5. Data

Om het conceptueel model te kunnen onderzoeken en vooral te toetsen wordt er gebruik gemaakt van bestaande data die komt uit de *'European Social Survey Round 9'*. Deze instantie focust zich op het verzamelen van allerlei verschillende kenmerken van individuen uit verschillende Europese landen. De vragenlijsten die de ESS afneemt zorgen voor een veelal grote basis aan kenmerken van een deelnemend land. In deze scriptie zal gebruik gemaakt worden van de questionnaires die zijn afgenomen in Nederland in de *'Round 9'* van de ESS. De data van de ESS heeft al een duidelijk screening en sampling gehad. Hierdoor is de data betrouwbaar en vooral valide. De individuen die zijn opgenomen zijn aan de hand van strikte kans methoden opgenomen. Ook is er voor ieder land dat deelneemt een apart coördinatie team dat ervoor zorgt dat de data die verzameld wordt in vergelijking kan worden gesteld met de andere landen. De empirische bron heeft in de *'Round 9'* voor Nederland verschillende valide casussen opgenomen. Weights van data die hierbij zijn meegenomen: Post-stratification weight. Deze weights zijn naderhand ontwikkeld door ESS zodat men van de Design weights af kan stappen om zo nog duidelijkere en vooral meer correcte data te kunnen analyseren. Post-stratification weight zijn gebaseerd op naderhand gevonden eigenschappen van het sample. Hierop worden de Design weights aangepast.

5.1 Operationalisering

In deze sectie zal worden ingegaan op het analyseren van de data. Er zal worden omschreven bij welke variabele data verzameld zal worden uit de *European Social Survey (Round 9)*.

Om sociale klasse als volledige onafhankelijke variabele te kunnen identificeren worden meerdere secties uit de ESS geraadpleegd. De vragenlijst zijn op landelijk niveau afgenomen en daarbij werd gelet op veel demografische kenmerken. Hierdoor kan er een goede indicatie gevormd worden op welke items gelet moet worden in het vormen van een complete analyse. Items die uit de ESS meegenomen worden zullen voor alle drie de soorten kapitaal belangrijk zijn. Sociale klasse zal dus gemeten worden door de items in de: 1 *'Subjective well-being, social exclusion, religion, national and ethnic identity'*, 2 *'Gender, Year of birth and Household grid'* en 3 *'Socio-demographics'*. Door deze items uit de *'Round 9'* kritisch te bekijken kan er een goed compleet beeld gevormd worden van zowel de huidige sociale klasse waar een iemand zich in begeeft. Indien iemand hoog scoort op deze items zal men zich hoger op de sociale ladder begeven dan

De afhankelijke variabele, Institutioneel vertrouwen, is sterker te identificeren omdat deze expliciet gevraagd zijn onder het deel *'politics'*. Deze vragen worden uitgebreid behandeld in het onderzoek van Jackson et al. (2011) en zal ook op gelijke wijze worden bekeken om institutioneel vertrouwen te verwerken. Deze 7 items bestaan uit: *'Trust in country's parliament'*, *'Trust in the legal system'*, *'Trust in the police'*, *'Trust in politicians'*, *'Trust in political parties'*, *'Trust in the European Parliament'* en *'Trust in the United Nations'*. Al deze items zijn gemeten met een 10 puntschaal waarbij 0 staat voor *'No trust at all'* en 10 staat voor *'Complete trust'*. Deze items zullen bij elkaar een goede

indicatie zijn van het institutioneel vertrouwensniveau van een individu die de ESS heeft afgenomen. De factor analyse van deze items liet zien dat er geen rare uitschieters waren en er daadwerkelijk een schaal gemaakt kon worden. Deze schaal had dan ook een sterke Cronbachs Alpa (0,893) waardoor de schaal gecreëerd kon worden zonder verdere problemen.

Leeftijd (jongeren, onder de 25) dat in het hoofdverband als moderator worden gezien zullen worden onder gebracht als hoofdgroep en subgroepen. Deze groepen bevinden zich in de categorie '*Gender, Year of birth and Household grid*'. De '*year of birth*' zal hierbij de variabele zijn die wordt meegenomen om leeftijd op te nemen. De categorisering van de leeftijdsgroepen worden opgedeeld in drie groepen. De eerste groep is van onder de 25 jaar, dit is de focus groep van het onderzoek. Het analyseren van één enkele groep is echter niet toereikend genoeg. De groep die volgt op de focus groep is van 25 tot 35 jaar. Dit omdat de periode van werkend en verder ontwikkelde carrière een periode is waarmee vergeleken kan worden met de eerder gevonden data van de onder de 25 jarige groep. Een derde en tevens laatste groep zal bestaan uit 35 jaar en ouder. Dit is de groep verder in de carrière of richting de pensioenleeftijd is. De focus zal echter blijven liggen op de jongeren groep tot 25 jaar. De andere twee groepen zullen als vergelijkingsmateriaal worden gebruikt in het onderzoek.

Omdat verwacht wordt dat hun hoofdactiviteit zeker van invloed zal zijn op het vertrouwensniveau wordt er niet alleen gelet op deze kenmerken. De huidige activiteit van een persoon wordt duidelijk weergegeven in de ESS, dit komt vooral door de items in '*Timing of life*'. Hierbij laat de ESS goed zien in welke fase iemand zich begeeft. De items die hieronder vallen zijn: '*Main activity last 7 days*'. De hoofdactiviteit wordt door dit item ondervangen. In combinatie met leeftijd wordt er een categorische variabele gecreëerd die leeftijd en hun activiteit combineren. Dit zodat er per leeftijdsgroep per hoofdactiviteit gekeken kan worden hoe de data zich onthult. Dit wordt gedaan zodat onderscheid gemaakt kan worden tussen maar ook binnen leeftijdsgroepen in de regressie analyses.

Om de sociale klasse van respondenten te kunnen identificeren zullen voor iedere soort kapitaal gezocht worden naar items die passen bij cultureel -, sociaal- en economisch kapitaal. Het cultureel kapitaal bestaat uit de items: '*Highest level of education, Netherlands*', '*Partner's highest level of education, Netherlands*' '*Father's highest level of education, Netherlands*' en '*Mother's highest level of education, Netherlands*'. De score op deze items is her codeert in de drie antwoord categorieën. Laag, midden en hoog niveau van educatie. Indien men een hoge score heeft bij het totaal van deze items zal men een beschikking hebben tot meerdere soorten kapitaal. In de factor analyse werd ook *years of full time education* meegenomen deze was echter niet geschikt om in de schaal op te nemen. Door het uitgooien van deze variabele werd er een sterke Cronbachs Alpha gecreëerd (0,730) bij deze schaal van cultureel kapitaal.

Sociaal kapitaal bestaat uit de items: '*Take part in social activities compared to others of same age*' en '*How many people with whom you can discuss intimate and personal matters*'. Beide vragen meten ieder een belangrijk aspect van sociaal kapitaal. Deze zijn ieder gecodeerd naar waarbij het meest lage antwoord neer komt op weinig sociaal kapitaal of zelfs helemaal geen. Zowel activiteiten en mensen

worden hierin dus meegenomen om zo sociaal kapitaal compleet te ondervangen. Bij het creëren van deze variabelen was eerst een extra variabel toegevoegd die meet hoe vaak iemand afspreekt met personen. Echter was voor deze drie geen duidelijke schaal te creëren zelfs niet met het her coderen van de antwoorden. Kijkend vanuit de theorie volgens Granovetter et al. (2019) bestaat sociaal kapitaal voor grotendeels uit alle sociale contacten die iemand heeft. Hoe vaak iemand dus afspreekt staat hiermee niet op één lijn en is daarom achterwegen gelaten. De andere twee variabelen zijn hierdoor wel meegenomen als losse metingen van sociaal kapitaal.

Economisch kapitaal bestaat uit het item: *'Household's total net income, all sources'*. Het aantal uren beschrijft in het huidige tijdperk niet meer het economisch kapitaal dat iemand bezit. Hierdoor is gekozen om het totale huishoudelijke netto inkomen te gebruiken als indicatie van hoeveel kapitaal iemand bezit. Dit maakt namelijk duidelijk hoeveel monetaire waarde er in het huishouden tot beschikking is.

5.2 Analyse

Omdat er veel verschillende groepen en relaties moeten worden bekeken is er gekozen om drie soorten modellen te gebruiken bij ieder soort kapitaal. Dit zodat de eerder genoemde hypothesen beantwoord kunnen worden. Model 1 behandelt in de resultaten sectie de lineaire regressie analyse voor het hoofdverband tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen. Dit model zal per soort kapitaal dus weergeven welke relatie significant is en welke relatie niet. Dit indien alle drie de hoofdverbanden significant zijn. Kan gesteld worden dat er daadwerkelijk een hoofdverband is tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen. Model 2 zal hierin letten op de leeftijdsklasse en activiteit in niveau van institutioneel vertrouwen. Hierbij wordt nog niet de interactie variabelen toegevoegd om het moderatie effect te zien. Er wordt puur op basis van leeftijdsgroepen in vergelijking met het referentie kader van studenten onder de 25 jaar gekeken hoe dit zich verhoudt tot institutioneel vertrouwen. De daadwerkelijke interactie variabelen zullen pas toegevoegd worden aan de lineaire regressie in Model 3. Model 3 laat de modererende effecten zien en of deze significant aanwezig zijn of niet. Indien er moderatie aanwezig is zal dit blijken voor welke groep met welke hoofdactiviteit. Dit komt door de eerdere genoemde categorische variabelen die gemaakt is. Hierdoor kan de vergelijking tussen verschillende leeftijdsgroepen gemaakt worden, maar ook tussen verschillende hoofdactiviteiten van die groepen. Door de combinatie van deze drie modellen te maken en de gevonden data te vergelijken met de theorie zal er een antwoord komen op de hoofdvraag die de rode draad in de onderzoek is:

'In hoeverre hangt institutioneel vertrouwen in de overheid samen met de sociale klasse, en leeftijd en hoofdactiviteit van jongeren in Nederland?'

6. Resultaten

In deze sectie zullen verschillende belangrijke resultaten besproken worden die verschillende verbanden tussen variabelen zullen controleren zoals opgesteld in het theoretisch kader. Er zal per soort kapitaal (cultureel, sociaal en economisch) gekeken worden hoe dit van invloed is geweest op vertrouwen en hoe verschillende leeftijdscategorieën en hoofdactiviteiten een rol hebben gespeeld in deze analyse. Elk kapitaal wordt uitgelicht met drie verschillende modellen. Model één zal het hoofdverband bevatten tussen het onderdeel van sociale klasse en institutioneel vertrouwen. In model twee zal vooral gekeken worden naar hoe het onderdeel kapitaal en de leeftijd in verhouding staat tot institutioneel vertrouwen. In model 3 zullen de interacterende variabelen worden toegevoegd om zo te kijken naar de moderatie van de variabelen leeftijd en ‘*main activity*’ op het verband tussen het soort kapitaal en institutioneel vertrouwen. Hieronder de beschrijvende statistiek over de gebruikte items. Voor de schalen werden geen missende waarden getolereerd. De missende waarden zijn verwijderd voordat de schalen geconstrueerd werden.

Beschrijvende statistiek

Weighted en Post-stratification weighted

Variabelen	Unweighted N	Weighted N	Weighted Cronbach Alpha
<i>Age respondent</i>	779	751	
<i>Institutioneel Vertrouwen schaal</i>	779	751	0,893
<i>Cultureel kapitaal schaal</i>	779	751	0,730
<i>Sociaal kapitaal Talking</i>	779	751	
<i>Sociaal kapitaal Activity</i>	779	751	
<i>Economisch kapitaal item</i>	779	751	

European Social Survey, Round 9 (2018)

Cultureel kapitaal

Model 1

Het eerste model is een lineaire regressieanalyse, dit om te kunnen kijken of sociale klasse direct effect heeft op institutioneel vertrouwen. Omdat sociale klasse niet eenduidig te meten is, wordt er per soort kapitaal een regressie analyse uitgevoerd om deze hypothese set te kunnen beantwoorden. Model één voor cultureel kapitaal laat zien dat er inderdaad een significant verband is tussen het soort kapitaal en institutioneel vertrouwen. Hierbij is institutioneel vertrouwen de afhankelijk variabele en soort kapitaal (cultureel) de onafhankelijke variabele.

Tabel 1

Lineaire regressie Cultureel kapitaal (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	3,710	0,456	0,001***
<i>Cultureel Kapitaal</i>	0,875	0,103	0,001***

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,107*

Er bestaat een positief significant effect voor de variabelen. Dit positieve significante effect is, $b=0,875$ en $p<0,001$. Naarmate iemand een hogere mate van cultureel kapitaal bezit zal deze persoon dus meer vertrouwen hebben in het institutioneel systeem.

Model 2

In model twee wordt gekeken naar de studenten groep als referentie kader. Aan de hand van dit referentie kader is de volgende tabel opgesteld. In deze tabel is voor verschillende groepen gekeken naar hoe deze zich verhouden tegenover de studerende groep die zich in de leeftijdsklasse begeeft van onder de 25 jaar.

Tabel 2

Lineaire regressie Cultureel kapitaal & leeftijdsgroepen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	3,710	0,456	0,000***
<i>Cultureel Kapitaal</i>	0,875	0,103	0,000***
<i>Werkend onder 25</i>	1,330	0,586	0,024*
<i>Niet werken onder 25</i>	-0,730	1,283	0,570
<i>Werken 25 - 35</i>	0,569	0,417	0,173
<i>Niet werken 25 - 35</i>	0,600	0,501	0,231
<i>Werkend 35 plus</i>	0,530	0,404	0,190
<i>Niet werkend 35 plus</i>	0,600	0,410	0,144

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,107*

Indien men let op cultureel kapitaal is er voor verschillende groepen een significant verschil en voor andere groepen niet. De groepen die hierbij geen significant effect aantonen hebben dezelfde houding als de referentie groep van de studenten. Wat opvalt is dat de groep van *Werkend onder de 25* een significant positief effect heeft van $b= 1,330$ en $p<0,001$. Leeftijd heeft hier dus niet zozeer het belangrijkste effect maar je ziet wel dat er een significante verandering is in dezelfde leeftijdsgroep als het referentie kader. Hierbij kan je dus afleiding dat bij de hoofdactiviteit in de groep van onder de 25 jaar zich een interessante wending voordoet.

Model 3

In model drie wordt er gekeken naar de interactie variabelen. Voor de interactie variabelen van leeftijd en 'main activity' zal worden gecontroleerd voor een modererend effect op het lineaire verband tussen cultureel kapitaal en institutioneel vertrouwen.

Tabel 3

Lineaire regressie Cultureel kapitaal, leeftijdsgroepen & interactie variabelen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,470	2,075	0,032
<i>Cultureel Kapitaal</i>	0,528	0,929	0,570
<i>Werkend onder 25</i>	1,234	3,112	0,683
<i>Niet werken onder 25</i>	1,406	2,188	0,652
<i>Werken 25 - 35</i>	0,578	2,566	0,792
<i>Niet werken 25 - 35</i>	0,716	2,094	0,780
<i>Werkend 35 plus</i>	-0,315	2,104	0,881
<i>Niet werkend 35 plus</i>	-0,370	1,393	0,860
<i>Cultuur * Werkend onder 25</i>	-0,034	0,527	0,981
<i>Cultuur * Niet werken onder 25</i>	-0,249	0,976	0,637
<i>Cultuur * Werken 25 - 35</i>	0,011	1,139	0,991
<i>Cultuur * Niet werken 25 - 35</i>	-0,043	0,939	0,970
<i>Cultuur * Werkend 35 plus</i>	0,390	0,950	0,679
<i>Cultuur * Niet werkend 35 plus</i>	0,471	0,992	0,620

European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,110

Als men kijkt naar de interactie variabelen van leeftijd en 'main activity' (Z) vanuit het conceptueel model ziet men dus dat deze voor geen enkele groep een significant modererend effect is aangetoond van leeftijd en 'main activity' op de relatie tussen cultureel kapitaal en institutioneel vertrouwen. Ook het hoofdverband is niet meer significant dit betekent dat leeftijd en activiteit ook voor de referentie groep van studenten niet van belang is in de relatie van sociale klasse (cultureel kapitaal) en institutioneel vertrouwen.

Sociaal kapitaal

Model 1

Voor sociale klasse is de keus gemaakt om twee losse variabelen op te nemen in het analyseren van de daadwerkelijke sociale klasse van de data. De eerste twee lineaire regressie analyses zullen dus ook los van elkaar behandeld worden. De eerste variabele voor sociale klasse meet die hoeveelheid personen waarmee iemand zijn persoonlijk omstandigheden mee kan delen. En de tweede variabele meet de hoeveelheid sociale activiteiten die iemand onderneemt. Men kan namelijk genoeg hebben aan één persoon om zijn informatie te delen en neemt dan vaak deel aan sociale activiteiten. Kijkend naar de regressie analyses ziet men dat er een significant positief effect is tussen sociaal kapitaal en institutioneel vertrouwen.

Tabel 4

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (Talking) (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	5,000	0,480	0,001***
<i>Sociaal kapitaal (talking)</i>	0,626	0,242	0,010**

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,029*

In tabel 4 is te zien hoe er een significant positieve relatie is relatie tussen *Sociaal kapitaal (Talking)* en institutioneel vertrouwen, $b=0,626$ en $p<0,010$. Deze relatie geeft dus aan naarmate men met meer personen sociaal contact heeft over persoonlijke omstandigheden er meer institutioneel vertrouwen is.

Tabel 5

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (Activity) (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,769	0,455	0,001***
<i>Sociaal kapitaal (Activity)</i>	0,940	0,215	0,001***

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,045*

In tabel 5 doet zich een herkenbare situatie voor. Hierbij is er ook een significant positief verband tussen Sociaal kapitaal (Activity) en institutioneel vertrouwen, $b=0,940$ en $p<0,001$.

Model 2

In model wordt gekeken naar studenten als referentie kader. Er wordt gekeken naar hoe er voor verschillende leeftijdsgroep zich een verandering voordoet in de mate van institutioneel vertrouwen in vergelijking met de referentie kader studenten onder de 25 jaar.

Tabel 6

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (Talking) & leeftijdsgroepen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	5,000	0,480	0,000***
<i>Sociaal kapitaal (Talking)</i>	0,626	0,242	0,010**
<i>Werkend onder 25</i>	1,410	0,612	0,022*
<i>Niet werken onder 25</i>	-0,460	1,339	0,731
<i>Werken 25 - 35</i>	0,666	0,435	0,127
<i>Niet werken 25 - 35</i>	0,647	0,523	0,216
<i>Werkend 35 plus</i>	0,372	0,421	0,377
<i>Niet werkend 35 plus</i>	0,210	0,425	0,622

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,029*

In tabel 6 is te zien dat ook hierbij voor één groep een significant verschil aanwezig is, kijkende naar de referentie groep studenten onder de 25. De groep *Werkend onder de 25* heeft een positief effect $b=1,410$ en $p<0,022$. Er is dus een vergelijkende situatie zoals in cultureel kapitaal werd gevonden. Er is een mate van toename in institutioneel vertrouwen naarmate de activiteit verandert in de leeftijdsklasse.

Tabel 7

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (activity) & leeftijdsgroepen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,769	0,455	0,000***
<i>Sociaal kapitaal (Activity)</i>	0,940	0,215	0,000***
<i>Werkend onder 25</i>	1,251	0,606	0,039*
<i>Niet werken onder 25</i>	-0,543	1,327	0,683
<i>Werken 25 - 35</i>	0,601	0,432	0,165
<i>Niet werken 25 - 35</i>	0,615	0,518	0,236
<i>Werkend 35 plus</i>	0,311	0,417	0,456
<i>Niet werkend 35 plus</i>	0,176	0,421	0,677

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,045*

Net zoals bij het Sociaal kapitaal (talking) is er voor Sociaal kapitaal (activity) één groep waarbij een significant positief effect is gevonden. Dit geldt voor de groep *Werkend onder de 25* ($b=1,251$ en

p<0,039). Kijkend naar deze resultaten is er dus eens steeds sterker wordende toename van institutioneel vertrouwen. Dit bevestigt weer dat de activiteit bepalend is in de levensfase van onder de 25 jaar.

Model 3

Tabel 8 en 9 zijn de moderatie analyses van leeftijd en ‘main activity’ op de relatie tussen sociaal kapitaal en institutioneel vertrouwen.

Tabel 8

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (Talking), leeftijdsgroepen & interactie variabelen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,962	0,553	0,000***
<i>Sociaal kapitaal (Talking)</i>	0,664	0,367	0,071
<i>Werkend onder 25</i>	1,038	1,411	0,462
<i>Niet werken onder 25</i>	0,038	1,974	0,837
<i>Werken 25 - 35</i>	1,705	1,159	0,142
<i>Niet werken 25 - 35</i>	1,213	1,364	0,451
<i>Werkend 35 plus</i>	0,373	0,421	0,293
<i>Niet werkend 35 plus</i>	0,199	0,648	0,063
<i>SociT * Werkend onder 25</i>	0,428	1,432	0,765
<i>SociT * Niet werken onder 25</i>	-0,460	1,340	0,732
<i>SociT * Werken 25 - 35</i>	-1,057	1,091	0,333
<i>SociT * Niet werken 25 - 35</i>	0,647	0,523	0,217
<i>SociT * Werkend 35 plus</i>	0,095	0,534	0,896
<i>SociT * Niet werkend 35 plus</i>	0,015	0,508	0,976

European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,031

Tabel 9

Lineaire regressie Sociaal kapitaal (Activity), leeftijdsgroepen & interactie variabelen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	7,667	1,379	0,000
<i>Sociaal kapitaal (Activity)</i>	-2,238	1,444	0,122
<i>Werkend onder 25</i>	0,483	0,873	0,608
<i>Niet werken onder 25</i>	0,682	1,215	0,705
<i>Werken 25 - 35</i>	-1,998	1,575	0,205
<i>Niet werken 25 - 35</i>	-2,500	1,936	0,197
<i>Werkend 35 plus</i>	-2,667	1,416	0,060

<i>Niet werkend 35 plus</i>	-2,826	1,411	0,046
<i>SociA * Werkend onder 25</i>	1,532	0,619	0,014
<i>SociA * Niet werken onder 25</i>	-,262	1,332	0,844
<i>SociA * Werken 25 - 35</i>	2,871	1,638	0,080
<i>SociA * Niet werken 25 - 35</i>	3,408	2,009	0,090
<i>SociA * Werkend 35 plus</i>	3,263	1,481	0,028*
<i>SociA * Niet werkend 35 plus</i>	3,294	1,478	0,026*

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,052*

De moderatie analyses laten zien dat er geen enkele moderatie significant is volgens de waardes *p < .05, **p < .01, ***p < .001 in tabel 8. Dit toont aan dat leeftijd en 'main activity' niet modereert met de relatie tussen sociaal kapitaal (*Talking*). Het is wel interessant dat er een significante moderatie aanwezig is in het onderdeel *Activity* in sociaal kapitaal. Hierbij ziet men dat voor de leeftijdsklasse 35 plus werkend en niet werkend er een significante positieve modererend effect is. *Werkend 35 plus* b= 3,263 en p<0,028 en voor *niet werkend 35 plus* b= 3,294 en p<0,026. Hierbij ziet men in de b weinig verschil dit betekent dat de activiteit niet de voornaamste factor is in de moderatie maar dat vooral leeftijd een modererend effect heeft op de relatie tussen sociaal kapitaal en institutioneel vertrouwen.

Economisch kapitaal

Model 1

In tabel 10 is de regressie analyse te zien om de relatie tussen economisch kapitaal en institutioneel vertrouwen te tonen. Hierbij is deze relatie significant aanwezig, $b = 0,185$ en $p < 0,001$. Dit betekent dat er voor economisch kapitaal een significant positief verband aanwezig is tussen economisch kapitaal en institutioneel vertrouwen. Indien iemand beschikt over meer economisch kapitaal zal deze persoon meer institutioneel vertrouwen hebben.

Tabel 10

Lineaire regressie Economisch kapitaal (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,593	0,425	0,001***
<i>Economisch kapitaal</i>	0,185	0,025	0,001***

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,087*

Model 2

Model twee worden er weer de leeftijdsgroepen toegevoegd aan de regressie analyse. Hierbij valt het op dat zich weer een gelijk patroon voordoet. Dit gelijke patroon komt steeds terug in model 2.

Tabel 11

Lineaire regressie Economisch kapitaal & leeftijdsgroepen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	4,593	0,425	0,000***
<i>Economisch kapitaal</i>	0,185	0,025	0,000***
<i>Werkend onder 25</i>	1,348	0,593	0,023*
<i>Niet werken onder 25</i>	0,203	1,301	0,876
<i>Werken 25 - 35</i>	0,224	0,426	0,600
<i>Niet werken 25 - 35</i>	0,214	0,510	0,675
<i>Werkend 35 plus</i>	-0,131	0,413	0,751
<i>Niet werkend 35 plus</i>	-0,007	0,412	0,987

*European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,087*

In tabel 11 is te zien dat er één groep significant is: *Werkend onder 25* $b = 1,348$ en $p < 0,023$. Dit resulteert weer in eenzelfde trend net zoals bij de andere soorten kapitaal. Naarmate de hoofdactiviteit verandert, is er een verandering in dezelfde leeftijdsgroep. Dit in vergelijking met de

referentie groep studerende onder 25 jaar. Het is dus na alle modellen bij de drie soorten kapitaal aan te nemen dat er inderdaad een verschil is van institutioneel vertrouwen naarmate de hoofdactiviteit veranderd wordt in de leeftijdsgroep *onder 25 jaar*.

Model 3

In tabel 12 wordt er gekeken naar moderatie analyse voor leeftijd en 'main activity' voor de relatie tussen economisch kapitaal en institutioneel vertrouwen. Aan de hand van deze analyse is te zien dat er inderdaad een modererend effect is op de relatie voor de twee variabelen.

Tabel 12

Lineaire regressie Economisch kapitaal, leeftijdsgroepen & interactie variabelen (N = 751)

Variabelen	B	Std. Error	Sig. (P)
<i>Constant</i>	3,208	0,954	0,001*
<i>Economisch kapitaal</i>	0,434	0,155	0,005**
<i>Werkend onder 25</i>	2,488	1,616	0,124
<i>Niet werken onder 25</i>	-0,067	1,114	0,938
<i>Werken 25 - 35</i>	2,527	1,945	0,024
<i>Niet werken 25 - 35</i>	4,041	1,006	0,038*
<i>Werkend 35 plus</i>	1,070	0,993	0,288
<i>Niet werkend 35 plus</i>	1,343	0,272	0,177
<i>ECO * Werkend onder 25</i>	-0,204	0,704	0,454
<i>ECO * Niet werken onder 25</i>	0,545	0,171	0,439
<i>ECO * Werken 25 - 35</i>	-0,365	0,262	0,033*
<i>ECO * Niet werken 25 - 35</i>	-0,557	0,160	0,034*
<i>ECO * Werkend 35 plus</i>	-0,226	0,160	0,158
<i>ECO * Niet werkend 35 plus</i>	-0,243	1,114	0,130

European Social Survey, Round 9 (2018), Is significant *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R²=0,097

Het moderende effect doet zich voor op de relatie bij de groep *ECO * Werkend 25 – 35* b= -0,365 en p<0,033, *ECO * Niet werkend 25 – 35* b= -0,557 en p<0,034. Dit geeft dus weer dat modererende effect van 'main activity' en leeftijd zich voordoet op de relatie indien men zich begeeft in een latere levenscyclus.

7. Conclusie

In dit onderzoek is getoetst of leeftijd en hoofdactiviteiten van een individu daadwerkelijk invloed hebben op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen. Om dit te kunnen toetsen is gezocht naar een antwoord op de vraag: *'In hoeverre hangt institutioneel vertrouwen in de overheid samen met de sociale klasse, en leeftijd en hoofdactiviteit van jongeren in Nederland?'*

Voordat er antwoordt gegeven wordt, zal eerst gekeken worden naar wat de data en de analyses van de *'European Social Survey Round 9'*. Bij de eerste modellen van ieder soort kapitaal is gemeten of er daadwerkelijk een relatie is tussen het kapitaalonderdeel van sociale klasse en het verband met institutioneel vertrouwen. De data geeft inderdaad weer dat van hypothese set 1 H_0 kan worden verworpen. Bij ieder onderdeel van sociale klasse, cultureel kapitaal, sociaal kapitaal en economisch kapitaal is aan de hand van de resultaten te stellen dat dit dus inderdaad invloed heeft op de mate van institutioneel vertrouwen. Dit sluit ook aan op de eerder genoemde theorie van Lewis en Weigert (1985). Waarbij vertrouwen in een overheid niet weg te zetten is zonder te kijken naar de sociologische kenmerken van het systeem. Kijkend naar hypothese set 2 kan de H_0 worden verworpen. Leeftijd is hierbij een belangrijke factor dit is ook te zien in het model 2. Vooral in de jongere levensfase is er een verschil in het niveau van vertrouwen te zien. Kijkend naar hoe deze relatie wordt beïnvloed kan aan de hand van de data ook hypothese set 3 worden verklaard. In de resultaten is te zien dat er voor sommige leeftijdsgroepen er inderdaad een modererend effect is op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen. Hierdoor kan de hypothese: *H_0 Leeftijd en hoofdactiviteit hebben geen invloed op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen*, worden verworpen. Enkel in de groep van *onder de 25 en werkend* laat zien in de resultaten dat dit invloed heeft op de relatie tussen sociale klasse en institutioneel vertrouwen. Uit de data is het ook gebleken dat leeftijd inderdaad een factor is die meespeelt in het belang van sociale klasse in verschillende leeftijden. Van ieder soort kapitaal toont aan dat leeftijd naarmate men ouder wordt er een effect ontstaand zowel op economisch als deels sociaal kapitaal. Vooral in Model 2 is te zien dat op jonge leeftijd, *onder de 25*, de hoofdactiviteit van invloed is op het niveau van vertrouwen voor jongeren in instituties.

Dit brengt het onderzoek dan ook weer terug naar de hoofdvraag zoals eerder genoemd. Om hier antwoord op te geven wordt gekeken naar alle drie de verschillende hypothese sets, de data en de literatuur. Institutioneel vertrouwen hangt inderdaad samen met sociale klasse en wordt vooral later gemodereerd voor de kapitaal soorten economie en sociale activiteiten door de hoofdactiviteit in combinatie met leeftijd. Uit de data is vooral te halen uit model 3 dat naarmate men ouder wordt er een modererend effect is van leeftijd en hoofdactiviteit op het institutioneel vertrouwen. Uit model 2 is te halen dat vooral op jonge leeftijd de hoofdactiviteit en met name jongeren die werken een verschil maakt in de hoogte van het vertrouwen. In de beginfase van de levenscyclus van een individu is dus de hoogte van wat soort kapitaal iemand heeft van invloed op de mate van institutioneel vertrouwen. Dit sluit aan op de theorie genoemd in Arnett (2001) en Hartman en Swartz (2006). Hierbij werd gesteld dat de hoofdactiviteit inderdaad van invloed kan zijn op de mate van vertrouwen. Torney-Putra et al. (2004)

gaf aan dat jongeren andere eisen stellen aan hun funderingen voor institutioneel vertrouwen. Dit komt ook overeen met de data uit model twee, het laat zien dat inderdaad op jongere leeftijd dus andere eisen gesteld worden voor het institutioneel vertrouwen in vergelijking met oudere leeftijdsgroepen. Dat dus institutioneel vertrouwen in de overheid samenhangt met de sociale klasse, leeftijd en hoofdactiviteit van jongeren in Nederland kan dus ten dele bevestigd worden.

8. Discussie

De studie van Kim et al. (2022) laat zien dat zowel sociale klasse en institutioneel vertrouwen verbonden met elkaar zijn. Het is belangrijk goed te kijken naar de manier van meten van de sociale klasse en het vertrouwensniveau. Omdat sociale klasse en institutioneel vertrouwen niet eenzijdig zijn af te stemmen is het belangrijk om dit als beperking van het onderzoek mee te nemen. Definities met andere onderzoeken en onderzoeken op cross cultureel niveau zullen verschillen per land opgenomen in de survey studie van de ESS. Uit verschillende literatuur bronnen is de huidige definitie afgebakend voor de Nederlandse context.

Terugkijkend naar de data en analyse was het afbakenen en vooral duidelijk meetbaar maken van sociale klasse het meest complexe van deze studie. Omdat sociale klasse vele actoren meeneemt in de data is het lastig concrete variabelen op te stellen zodat dit duidelijk meetbaar wordt. Kijkend naar vervolgonderzoek zal het belangrijk zijn andere actoren mee te nemen die van invloed zijn op sociaal kapitaal, niet alleen de huidige selectie van variabelen is voldoende om compleet beeld te creëren van de sociale klasse van individuen. Verschillende variabelen die in vervolgonderzoek meegenomen kunnen worden zijn gender, migratieachtergrond, politieke houding of positionering op de politieke links- rechts schaal. Deze factoren kunnen allemaal een onderliggende relatie hebben met institutioneel vertrouwen. Aansluitend hierop heeft Putnam (2001) onderzocht welke beperkingen zich voor kunnen doen in het meten van verschillende soorten kapitaal. Focus die hierbij ligt op sociaal kapitaal laat zien dat er veel verschillende methodes zijn op sociaal kapitaal op te nemen. De beperking die hierbij volgt is (omdat het een bewegend concept is) dat er veel andere factoren meespelen die interfereren met dat van sociaal kapitaal. Vandaar dat vervolgonderzoek nodig is om data nog concreter te maken en te onderbouwen.

Kijkend naar de variabelen is het belangrijk dat vooral voor jongeren de hoofdactiviteit van belang is in het vormen van institutioneel vertrouwen. Verschillende soorten kapitaal zullen er dus ook nog andere onderliggende variabelen meespelen in de transitie. Hierdoor kan dus sociale klasse alleen gecombineerd met de hoofdactiviteit van jongeren. Dit om een zo volledige mogelijk beeld te kunnen creëren. Het verschil tussen jongeren en oudere leeftijdsgroepen zou dus kunnen zijn dat deze al meer kapitaal vergaard hebben en hierdoor niet meer hoeven om te kijken naar wat al is verzameld. Toch blijkt dit niet helemaal waar te zijn voor bepaalde leeftijdsgroepen. Model 3 toont namelijk aan dat voor economisch kapitaal en sociaal kapitaal verschillende groepen zijn van 25 en ouder waarbij een modererend effect is geconstateerd. Ook hebben deze groepen al meerdere transities in hun leven doorgemaakt. Deze transities kunnen bestaan uit gezinsvorming, baanwisseling of arbeidsgeschied worden verklaard. Daarom is ook een mogelijkheid om voor vervolg onderzoek specifiek in bepaalde leeftijdsklasse de data verder uit te werken. Oudere leeftijdsgroepen zullen namelijk meer levenservaring hebben dan jongere leeftijdsgroepen, hierdoor waarschijnlijk ook een ander levensbeeld hebben. Dus ook een andere niveau van vertrouwen.

Uit onderzoek van Glaeser et al. (2000) is gebleken dat niveau van vertrouwen aan de hand van individuele factoren verklaard kan worden. Dit betekent dat resultaten voor het niveau van institutioneel vertrouwen ook terug gebracht kunnen worden naar individueel niveau. Dit betekent dat voor individuen hun hoofdactiviteiten niet perse een resultaat hoeft te zijn voor het verklaren van het hoofdverband en de moderatie. Omdat de hoogte van institutioneel vertrouwen ook beïnvloed kan worden door niet alleen persoonlijke kenmerken maar ook het overheidspresteren. Hierdoor is het dus belangrijk om te kijken naar in welke periode de data is verzamelt. De volgende ronde van de ESS afgenomen in een turbulente corona periode kan dus een heel ander resultaat opleveren dan de *'round 9 2018'* gebruikt in dit onderzoek. Dit zal echter door vervolgonderzoek moeten worden bewezen.

Literatuurlijst

- Almeida, J. F. D., Machado, F. L., & Costa, A. F. D. (2006). Social classes and values in Europe. *Portugese Journal of Social Sciences*, 5(2), 95–117.
https://doi.org/10.1386/pjss.5.2.95_1
- Arnett, J. J. (2001). Conceptions of the Transition to Adulthood: Perspectives From Adolescence Through Midlife. *Journal of Adult Development*, 8(2), 133–143.
<https://doi.org/10.1023/a:1026450103225>
- Bornstein, B. H., & Tomkins, A. J. (2015). *Motivating Cooperation and Compliance with Authority*. Springer Publishing.
- Bouckaert, G., Maddens, B., Kampen, J. K. & Van de Walle, S. (2004). Vertrouwen en overheid! Living apart together? In: Reynaert, H. & Verlet, D. (ed.). *Vertrouwen en betrokkenheid op lokaal en provinciaal vlak*, Brugge: Vanden Broele, pp. 1-15.
- Bourdieu, P. (1986). “The Forms of Capital.” Pp. 241-258 in *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, edited by J. G. Richardson. New York: Greenwood Press
- Custers, G., & Engbersen, G. (2020). Bourdieu in de buurt : Sociale klassendebat en de klassenstructuur van Rotterdam. *Sociologie*, 15(2), 117–147.
<https://doi.org/10.5117/soc2019.2.001.cust>
- Engbersen, G., Van Bochove, M., De Boom, J., Bussemaker, J., El Farisi, B., Krouwel, A., Van Lindert, J., Rusinovic, K., Snel, E., Van Heck, L., Van der Veen, H., & Wensveen, P. (2021, november). *DE LAAGVERTROUWENSAMENLEVING De maatschappelijke impact van COVID-19 in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam & Nederland Vijfde meting*. Erasmus School of Social and Behavioural Sciences & Kenniswerkplaats Leefbare Wijken. https://www.impactcorona.nl/wp-content/uploads/2021/11/Def_-1-november_rapport_laag-vertrouwensamenleving_def83.pdf

- Glaeser, E. L., Laibson, D. I., Scheinkman, J. A., & Soutter, C. L. (2000). Measuring Trust*. *Quarterly Journal of Economics*, 115(3), 811–846.
<https://doi.org/10.1162/003355300554926>
- Granovetter, M. S., Taylor & Francis Group, & Swedberg, R. (2019). *The Sociology of Economic Life*. Taylor & Francis.
- Hartmann, D., & Swartz, T. T. (2006). The New Adulthood? The Transition to Adulthood from the Perspective of Transitioning Young Adults. *Advances in Life Course Research*, 11, 253–286. [https://doi.org/10.1016/s1040-2608\(06\)11010-2](https://doi.org/10.1016/s1040-2608(06)11010-2)
- Jackson, J., Pooler, T., Hohl, K., & Kuha, J. (2011). Trust in Justice. ESS Topline Results Series, 1
[.http://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS5_toplines_issue_1_trust_in_justice.pdf](http://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS5_toplines_issue_1_trust_in_justice.pdf)
- Lewis, J.D., Weigert, A. (1985, June). Trust as a Social Reality, *Social Forces*, Volume 63, Issue 4, Pages 967–985, <https://doi.org/10.1093/sf/63.4.967>
- Kim, Y., Sommet, N., Na, J., & Spini, D. (2022). Social Class—Not Income Inequality—Predicts Social and Institutional Trust. *Social Psychological and Personality Science*, 13(1), 186–198. <https://doi.org/10.1177/1948550621999272>
- Krouwel, A., De Vries, O., Van Heck, L., Kutiyski, Y., & Etienne, T. (2021, november). *COVID-19 EN INSTITUTIONEEL VERTROUWEN*. Erasmus School of Social and Behavioural Sciences & Kenniswerkplaats Leefbare Wijken.
https://www.impactcorona.nl/wp-content/uploads/2021/10/Institutioneelvertrouwen_KL01.pdf
- Newton, K., & Norris, P. (2000). Confidence in public institutions. *Disaffected democracies. What's troubling the trilateral countries*, 52-73.

- Putnam, R. (2001). Social capital: Measurement and consequences. *Canadian journal of policy research*, 2(1), 41-51.
- Quintelier, E. (2007). Differences in political participation between young and old people. *Contemporary Politics*, 13(2), 165–180. <https://doi.org/10.1080/13569770701562658>
- Schoorman F.D., Wood M.M., Breuer C. (2015). Would Trust by Any Other Name Smell as Sweet? Reflections on the Meanings and Uses of Trust Across Disciplines and Context. In: Bornstein B., Tomkins A. (eds) *Motivating Cooperation and Compliance with Authority*. Nebraska Symposium on Motivation, vol 62. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-16151-8_2
- Shockley, E., Neal, T. M. S., PytlikZillig, L. M., & Bornstein, B. H. (2015). *Interdisciplinary Perspectives on Trust*. Springer Publishing.
- Slomczynski, K. M., & Janicka, K. (2009). Structural Determinants of Trust in Public Institutions: Cross-National Differentiation. *International Journal of Sociology*, 39(1), 8–29. <https://doi.org/10.2753/ijss0020-7659390101>
- Snel, E., El Farisi, B., Engbersen, G., & Krouwel, A. (2022). Sociaaleconomische status en institutioneel vertrouwen in een tijd van corona. *Tijdschrift Sociologie*, 30–52. <https://doi.org/10.38139/ts.2022.02>
- Song, C., & Lee, J. (2015). Citizens' Use of Social Media in Government, Perceived Transparency, and Trust in Government. *Public Performance & Management Review*, 39(2), 430–453. <https://doi.org/10.1080/15309576.2015.1108798>
- Torney-Purta, J., Henry Barber, C. & Richardson, W. (2004). Trust in Government-related Institutions and Political Engagement among Adolescents in Six Countries. *Acta Polit* 39, 380–406, <https://doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500080>

Visser, M. (2021, 1 november). *Het vertrouwen in de overheid is tot een dieptepunt gedaald*.

Trouw. Geraadpleegd op 7 februari 2022, van <https://www.trouw.nl/binnenland/het-vertrouwen-in-de-overheid-is-tot-een-dieptepunt-gedaald~b4d9f392/>

Weiland, S. (1993). Erik Erikson: Ages, Stages, and Stories. *Generations: Journal of the American Society on Aging*, 17(2), 17–22. <http://www.jstor.org/stable/44878414>

Bijlagen:

Ethics and privacy checklist

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Jennifer A. Holland, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: Invloed van sociale klasse op Institutioneelvertrouwen onder jongeren.

Name, email of student: Floris Bel, 550682fb@eur.nl

Name, email of supervisor: Jennifer Holland, j.a.holland@essb.eur.nl

Start date and duration: 09-02-22 tot 07-08-22

Is the research study conducted within DPAS

YES - NO

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. YES - NO

If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? YES - NO

Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? YES - NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? YES - NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? YES - NO
4. Will the study involve actively deceiving the participants? YES - NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? YES - NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - NO
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? YES - NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? YES - NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - NO
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

De data wordt gehaald uit de ESS. European Social survey is een onderzoeksinstantie die een academisch gedreven multi-landen survey afneemt binnen Europa. Deze data bron zal gebruikt worden om de data van deze scriptie te verzamelen.

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

Anticipated sample grote is 1673 individuen die vallen onder de Nederlandse sample.

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

De gehele populatie van Nederland in 2018 Was 17.23 miljoen mensen.

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

De data zal op kort termijn worden opgeslagen op de harde schijf van de vaste pc van de student. Hierbij is de vaste pc beveiligd met een pincode die uitsluitend beschikbaar is voor de student 550682. Ook is de map met de data extra beveiligd met een apart wachtwoord dat alleen beschikbaar is voor de student 550682.

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

De verantwoordelijke voor de behandeling van de data zal de student 550682 zelf zijn. Hierbij is de omgang met de data uitsluitend beperkt tot gebruik van de student en de begeleider indien dit nodig acht. De begeleider zal de scriptie meerdere malen zien tijdens tergekomen dagen. Alle andere dagen draagt de student de verantwoordelijkheid.

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

Een per week zal op een beveiligde fysieke harde schijf een back up gemaakt worden op de vrijdag van desbetreffende week. De toegang tot de harde schijf is beperkt tot alleen de student die de *Passcode* van de harde schijf heeft.

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

De data van de ESS die gebruikt zal worden in het onderzoek is in zijn geheel anoniem. Indien toch data gevonden wordt die te herlijden is naar een individu zal deze niet worden meegenomen in de data en zal deze data niet worden opgeslagen bij de data die gebruikt wordt in de scriptie.

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

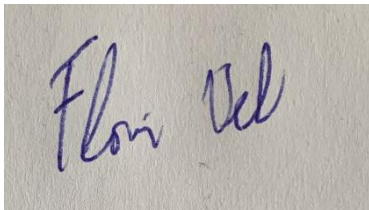
Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Floris Bel

Name (EUR) supervisor: Jennifer Holland

Date: 16-03-2022

Date: 17/03/22

APPENDIX I: Informed Consent Form (if applicable)

Clean Syntax:

* Encoding: UTF-8.

DATASET ACTIVATE DataSet1.

COMPUTE samplemis1 = 0.

IF ((MISSING(trstprl)) OR (MISSING(trstlgl)) OR (MISSING(trstplc)) OR (MISSING(trstplt)) OR
(MISSING(trstprt)) OR (MISSING(trstep)) OR (MISSING(edlvenl)) OR
(MISSING(edlvpenl)) OR (MISSING(edlvfenl)) OR (MISSING(edlvmenl))) samplemis1 = 1.

COMPUTE samplemis2 = 0.

IF ((MISSING(inprdsc)) OR (MISSING(sclact)) OR (MISSING(hinctnta)) OR (MISSING(agea)) OR
(MISSING(mnactic))) samplemis2 = 1.

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(centry = 'NL' & samplemis1 = 0 & samplemis2 = 0).

VARIABLE LABELS filter_\$ "centry = 'NL' & samplemis1 = 0 & samplemis2 = 0 (FILTER)".

VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMATS filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE.

FREQUENCIES VARIABLES=gndr

/ORDER=ANALYSIS.

FREQUENCIES VARIABLES=agea

/STATISTICS=STDDEV RANGE MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

*INSTITUTIONEEL VERTROUWEN SCALE

DESCRIPTIVES VARIABLES=trstprl trstlgl trstpplc trstplt trstprt trstep

/STATISTICS=MEAN STDDEV RANGE MIN MAX.

FACTOR

/VARIABLES trstprl trstlgl trstpplc trstplt trstprt trstep

/MISSING LISTWISE

/ANALYSIS trstprl trstlgl trstpplc trstplt trstprt trstep

/PRINT INITIAL EXTRACTION

/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)

/EXTRACTION PC

/ROTATION NOROTATE

/METHOD=CORRELATION.

RELIABILITY

/VARIABLES=trstprl trstlgl trstpplc trstpplt trstpprt trstep

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

/SUMMARY=TOTAL MEANS.

COMPUTE InstitutioneelVTRW=MEAN(trstprl,trstlgl,trstpplc,trstpplt,trstpprt,trstep).

EXECUTE.

DESCRIPTIVES VARIABLES=InstitutioneelVTRW

/STATISTICS=MEAN STDDEV RANGE MIN MAX.

*EDULVL ANALYSES SCALE

FACTOR

/VARIABLES eduysr edlvenl edlvpenl edlvfenl edlvmenl

/MISSING LISTWISE

/ANALYSIS eduysr edlvenl edlvpenl edlvfenl edlvmenl

/PRINT INITIAL EXTRACTION

/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)

/EXTRACTION PC

/ROTATION NOROTATE

/METHOD=CORRELATION.

RELIABILITY

/VARIABLES=eduysr edlvenl edlvpenl edlvfenl edlvmenl

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

RECODE edlvpenl (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (6=6) (7=7) (8=8) (9=9) (10=10) (11=11) (12=12)

(13=13) (14=14) (15=15) (16=16) (17=17) (18=18) (ELSE=0) INTO edulvlP.

VARIABLE LABELS edulvlP 'edulvlP'.

EXECUTE.

RECODE edlvfenl (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (6=6) (7=7) (8=8) (9=9) (10=10) (11=11) (12=12)

(13=13) (14=14) (15=15) (16=16) (17=17) (18=18) (ELSE=0) INTO edulvlFAT.

VARIABLE LABELS edulvlFAT 'edulvlFAT'.

EXECUTE.

RECODE edlvmenl (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (6=6) (7=7) (8=8) (9=9) (10=10) (11=11) (12=12)

(13=13) (14=14) (15=15) (16=16) (17=17) (18=18) (ELSE=0) INTO edulvlMOT.

VARIABLE LABELS edulvlMOT 'edulvlMOT'.

EXECUTE.

RECODE edlvlenl (1 thru 3=1) (4 thru 11=2) (12 thru 18=3) (ELSE=SYSMIS) INTO edulvlIN.

VARIABLE LABELS edulvlIN 'edulvlIN'.

EXECUTE.

RECODE edulvIP (1 thru 3=1) (4 thru 11=2) (12 thru 18=3) (ELSE=SYSMIS) INTO edulvIPA.

VARIABLE LABELS edulvIPA 'edulvIPA'.

EXECUTE.

RECODE edulvIFAT (1 thru 3=1) (4 thru 11=2) (12 thru 18=3) (ELSE=SYSMIS) INTO edulvIFA.

VARIABLE LABELS edulvIFA 'edulvIFA'.

EXECUTE.

RECODE edulvIMOT (1 thru 3=1) (4 thru 11=2) (12 thru 18=3) (ELSE=SYSMIS) INTO edulvIMO.

VARIABLE LABELS edulvIMO 'edulvIMO'.

EXECUTE.

RELIABILITY

/VARIABLES=edulvIIN edulvIPA edulvIFA edulvIMO

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.


```
COMPUTE CultScale=MEAN(edulvlIN,edulvlPA,edulvlFA,edulvlMO).
```

```
EXECUTE.
```

```
*SOCIAL SCALE ANALYSE
```

```
RECODE inprdsc (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (6=6) (ELSE=0) INTO peopletotalk.
```

```
VARIABLE LABELS peopletotalk 'peopletotalk'.
```

```
EXECUTE.
```

```
RECODE sclact (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (ELSE=0) INTO socialactivity.
```

```
VARIABLE LABELS socialactivity 'socialactivity'.
```

```
EXECUTE.
```

```
DATASET ACTIVATE DataSet1.
```

```
RECODE peopletotalk (1=0) (2 thru 6=1) (ELSE=SYSMIS) INTO SOCikapT.
```

```
VARIABLE LABELS SOCikapT 'SOCIKapT'.
```

```
EXECUTE.
```

RECODE socialactivity (1=0) (2 thru 5=1) (ELSE=SYSMIS) INTO SociACT.

VARIABLE LABELS SociACT 'SociACT'.

EXECUTE.

*ECONOMIESCALE

RELIABILITY

/VARIABLES=hinctnta grspnum netinum

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/SUMMARY=TOTAL.

*economie schaal niet te maken en te onduidelijk over het meten van kapitaal economie vandaar enkele factor gebruikt om zo duidelijk te krijgen hoeveel economisch kapitaal in één huishouden zit.

FREQUENCIES VARIABLES=hinctnta

/STATISTICS=STDDEV RANGE MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE

/ORDER=ANALYSIS.

```
RECODE hinctnta (1=1) (2=2) (3=3) (4=4) (5=5) (6=6) (7=7) (8=8) (9=9) (10=10) (ELSE=SYSMIS)
```

```
INTO
```

```
EcoKapItem.
```

```
VARIABLE LABELS EcoKapItem 'EcoKapItem'.
```

```
EXECUTE.
```

```
*DUMMYVARIABLEN
```

```
RECODE agea (15 thru 24=1) (25 thru 35=2) (36 thru 100=3) INTO
```

```
age123.
```

```
EXECUTE.
```

```
RECODE mnactic (1=1) (2=2) (3 thru 9=3) (MISSING=0) INTO StWeNw.
```

```
VARIABLE LABELS StWeNw 'StWeNw'.
```

```
EXECUTE.
```

COMPUTE NWerkO25=age123 = 1 & StWeNw = 3.

EXECUTE.

COMPUTE WerkO25=age123 = 1 & StWeNw = 1.

EXECUTE.

COMPUTE Werk2535=age123 = 2 & StWeNw = 1.

EXECUTE.

COMPUTE NWerk2535=age123 = 2 & StWeNw = 3.

EXECUTE.

COMPUTE Werk35plus=age123 = 3 & StWeNw = 1.

EXECUTE.

COMPUTE NWerk35plus=age123 = 3 & StWeNw = 3.

EXECUTE.

FREQUENCIES VARIABLES=WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus

NWerk35plus

/ORDER=ANALYSIS.

*MODERATIE INTERACTIE VARIABELEN

*interactie cultuur

COMPUTE C_werkO25=CultScale * WerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE C_NwerkO25=CultScale * NWerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE C_werk2535=CultScale * Werk2535.

EXECUTE.

COMPUTE C_Nwerk2535=CultScale * NWerk2535.

EXECUTE.

COMPUTE C_werk35plus=CultScale * Werk35plus.

EXECUTE.

COMPUTE C_Nwerk35plus=CultScale * NWerk35plus.

EXECUTE.

*Interactie Sociaal1 = talk intimate & 2 social activity

*Sociaal1 = talk intimate

COMPUTE S1_werkO25=SOCIkapT * WerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE S1_NwerkO25=SOCIkapT * NWerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE S1_werk2535=SOCIkapT * Werk2535.

EXECUTE.

COMPUTE S1_Nwerk2535=SOCIkapT * NWerk2535.

EXECUTE.

COMPUTE S1_werk35plus=SOCIkapT * Werk35plus.

EXECUTE.

COMPUTE S1_Nwerk35plus=SOCIkapT * NWerk35plus.

EXECUTE.

*Social2 = social activity

COMPUTE S2_werkO25=SociACT * WerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE S2_NwerkO25=SociACT * NWerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE S2_werk2535=SociACT * Werk2535.

EXECUTE.

COMPUTE S2_Nwerk2535=SociACT * NWerk2535.

EXECUTE.

COMPUTE S2_werk35plus=SociACT * Werk35plus.

EXECUTE.

COMPUTE S2_Nwerk35plus=SociACT * NWerk35plus.

EXECUTE.

*Interactie economie

COMPUTE E_werkO25=EcoKapItem * WerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE E_NwerkO25=EcoKapItem * NWerkO25.

EXECUTE.

COMPUTE E_werk2535=EcoKapItem * Werk2535.

EXECUTE.

COMPUTE E_Nwerk2535=EcoKapItem * NWerk2535.

EXECUTE.

COMPUTE E_werk35plus=EcoKapItem * Werk35plus.

EXECUTE.

COMPUTE E_Nwerk35plus=EcoKapItem * NWerk35plus.

EXECUTE.

*regressie analyses

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER CultScale WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SOCikapT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SociACT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

```
/METHOD=ENTER EcoKapItem WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus  
NWerk35plus.
```

*regressie met interactie

REGRESSION

```
/MISSING LISTWISE
```

```
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
```

```
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
```

```
/NOORIGIN
```

```
/DEPENDENT InstitutioneelVTRW
```

```
/METHOD=ENTER CultScale WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus  
NWerk35plus C_werkO25
```

```
C_NwerkO25 C_werk2535 C_Nwerk2535 C_werk35plus C_Nwerk35plus.
```

REGRESSION

```
/MISSING LISTWISE
```

```
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
```

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SOCIkapT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus S1_werkO25

S1_NwerkO25 S1_werk2535 S1_Nwerk2535 S1_werk35plus S1_Nwerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SociACT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus S2_werkO25

S2_NwerkO25 S2_werk2535 S2_Nwerk2535 S2_werk35plus S2_Nwerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER EcoKapItem WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus E_werkO25

E_NwerkO25 E_werk2535 E_Nwerk2535 E_werk35plus E_Nwerk35plus.

DESCRIPTIVES VARIABLES=agea InstitutioneelVTRW CultScale SOCikapT SociACT
EcoKapItem

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

WEIGHT BY pspwght.

DESCRIPTIVES VARIABLES=agea InstitutioneelVTRW CultScale SOCikapT SociACT
EcoKapItem

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

*regressie analyses

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER CultScale WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

```
/METHOD=ENTER SOCIkapT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus  
NWerk35plus.
```

REGRESSION

```
/MISSING LISTWISE
```

```
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
```

```
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
```

```
/NOORIGIN
```

```
/DEPENDENT InstitutioneelVTRW
```

```
/METHOD=ENTER SociACT WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus  
NWerk35plus.
```

REGRESSION

```
/MISSING LISTWISE
```

```
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
```

```
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
```

```
/NOORIGIN
```


/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER EcoKapItem WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus.

*regressie met interactie

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER CultScale WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus C_werkO25

C_NwerkO25 C_werk2535 C_Nwerk2535 C_werk35plus C_Nwerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SOCIkapT WerkO25 N WerkO25 Werk2535 N Werk2535 Werk35plus
N Werk35plus S1_werkO25

S1_NwerkO25 S1_werk2535 S1_Nwerk2535 S1_werk35plus S1_Nwerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER SociACT WerkO25 N WerkO25 Werk2535 N Werk2535 Werk35plus
N Werk35plus S2_werkO25

S2_NwerkO25 S2_werk2535 S2_Nwerk2535 S2_werk35plus S2_Nwerk35plus.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT InstitutioneelVTRW

/METHOD=ENTER EcoKapItem WerkO25 NWerkO25 Werk2535 NWerk2535 Werk35plus
NWerk35plus E_werkO25

E_NwerkO25 E_werk2535 E_Nwerk2535 E_werk35plus E_Nwerk35plus.